

ידי ששעם פאלקסבלאט

אונטערטוישישע אַרנאן פֿיר פֿאַליטיק אונד ייִדישע אַנטערעססען.

Előfizetési árak: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft., negyedévre 2 ft.
פרענומעריראַנגס-פּרייז דעם בלאַטשעס:
פֿיר קוואַרטאַלן
נאַציאָנאַל 8 נולד, האַלבֿיאָרן 4 נולד, פֿערטעלאַרן 2 נולד.
פֿיר דאַט אַרנאָן
נאַציאָנאַל 10 נולד, האַלבֿיאָרן 5 נולד, פֿערטעלאַרן 2 נולד. 50 קר

פרענומעריראַנגס-פּרייז דעם בלאַטשעס:
פֿיר קוואַרטאַלן
נאַציאָנאַל 8 נולד, האַלבֿיאָרן 4 נולד, פֿערטעלאַרן 2 נולד.
פֿיר דאַט אַרנאָן
נאַציאָנאַל 10 נולד, האַלבֿיאָרן 5 נולד, פֿערטעלאַרן 2 נולד. 50 קר

Megjelenik hetenkint 3-szor: hétfőn, szerdán és pénteken.
קרישטיגס דרייטאַל וואָכענטליך; מאָנטאָג מיטטוואָך אונד פֿרייטאָג.
אַרנאָן אונד קאַקודע פֿאַן נעמיידען ווערען ביליגטס בערענעט.
רעדאַקציע אונד עקספּעדיציע: בודאַפעסט, וואַרמדיאַק.

Felolós szerkesztő: DORNBUSCH MÓR.
הערויסגעבער אונד רעדאַקטער: מ' דאָרנבוש.

בודאַפעסט מיטטוואָך יח כסלו תרנ"ג.

צווייטער יאָרהאַנג, נומער 141

הערן ריב אָה נעלונגען אים. דיעזער וואָר מי-
ניסטער דעם אַיסערן אים פֿריהערען מיניסטעריאַום.
וואָס דער אַרץ יעצט בלייבט: דאָזי אַבערנימט
ער דאָס מיניסטער-פֿראָלאַגע. דער פֿריהערע קא-
בינעס-שעף לוב עה אַיזש יעצט מיניסטער דעם
אַונטערן. דעם נייען מיניסטעריאַום נעקאַרען אַבער-
הויפט אללע פֿריהערען מיניסטער און נור צוויי
זינד פֿאַם אַמטע נאַכן נעשידען: דאָרטער ויסמי-
ניסטער ריקאַרד, וועלכער בעקאַנטליך דיא
אינטראַבונד דער לייכע דעם באַיאָנס ריינאָך
ניכט צונעבען וואָללטע. - דיא פֿינאַמאַ-אַנ-
נעל ענע נהייט. וועלכער דאָס פֿריהערע מיני-
סטעריאַום זיינען שטריק צו פֿעדאַקטען האָט. אַיזש
אַיבינענס נאָך לאַנגע ניכט נעקאַרדעט. דיא צור
קלאַרונג דיעזער אַנגעלעגענהייט איינצעלעמיטע
פֿאַרלאַגעטאַרישע קאַמיסיען זעצט דיא פֿער-
האַרע פֿאַרש אונד עס צייט זיך. דאָס פֿעלע פֿער-
זאַנליכקייטען און דיעזער זאָנע קאָמפּליקאַט
זינד. עס שטעלט זיך הערשט דאָס אַרץ און דער
אַיזשעבונד דעם פֿאַפּוס עס מיט פֿאַנאַמאַ-אַרנען
און אַנוויבערע האַנדלע געטערבען וואַרדע.
פֿעלע קאַנצעסעללע ניכטליכע בעקאַנען פֿאַן
דער פֿאַנאַמאַ-נעלעלשאַפט זעהר האָרע פֿאַר-
זאָנען. אים דאָס אַנטערנעמען בעלעכט צו מא-
כען וועלכע אַבערזעס שאַנדליך צוזאַממען-
נעקאַבט אַיזש.

דיעזעלען לעגען שאָן אים מיניסטעריום פֿאַר. אים
ויסטעמיניסטעריום ווירד אינזשויען אן דעם נע-
זעצטעמיטוואָרף אַבער דיא ציוויל-ע ה עה נעאַר-
בייטעט. דיעזע פֿאַרלאַגע ווערען אים אַבערזע-
טערווע אַינע ריעזיגע מיטאַרשאַפט פֿינדען. דיא
אללע פֿאַרטייען פֿיר דאָס נעזעמיש זינד. אים מאַ-
כאַטע נהר זי ע ציינע זיך איינע שטאַרק אָפּ-
פֿאַרזאָן נענען דיעזעס נעזעמיש: אַבער אַרץ
דיעזע ווערען זיך דעם אינפֿלוססע. דער פֿאַן דעם
דורקע דער אַפּפּענטליכען מיינונג אונד דער טראַ-
טיקייט דער ליכערלאַען אַיסענען ווירד. ניכט ענט-
ציעהען קאַנען.

מאַנעס-נייאַנקייטען.

(אַיין אַללערהאַכסטעס האַנד-
שרייבען זיינער פֿאַרעסלאַט) הויך וועל-
כעס דער ערשטע זיינענאַ-אַבשניט (סעקיאָ) דעם
אונטערישען רייכטאָמען נעקאַפּטען אונד דער
צווייטע זונליך ערפֿאַפּטען ווירד. וואַרדע פֿאַרנע-
סערן זאָוואָרל און אַבערזעמיטערווע אים
אַרץ אים מאַנאַטעריום געטערבען דיעזעס אל-
לערהאַכסטע שרייבען ליטעט:
וויר פֿראַנץ יאָזעף I פֿאַן נאַטעס גנא-
דען קאַזיער פֿאַן אַסטערייך. קאַני פֿאַן באַהמען
עטצ אונד אַפּפּאַרטישער קאַני פֿאַן אונגאַרן.
דען באַנעדהערען קורכליכען אונד וועלשליכען
מאַנאַטען אונד דען אַבערזעמיטען אינזשעס נע-
מייען אונגאַרן אונד זיינער נעבענלאַנדער. דיא אַרץ
דעם פֿאַן אונס פֿיר דען 18. פעבער 1892 אין אַנווערע
הויפט- אונד רעזידענציאַטאַט בודאַפעסט איינכע-
רזענען רייכטאָמען פֿערוואַמעלט זינד. אַנווערען
קאַנליכען נרום.

נעלעכטע נעמייען! אַנדעם וויר אַרץ פֿאַר-
שלאַ אַנווערעס אַנטאַרישען מיניסטעריום דיא
ערסטע סעקיאָ דעם ווירד אונס און 18. פעבער
ליפעדען יאָהרע ערפֿאַפּטען רייכטאָמען היע-
מיט שליסעס עס ערקלאַרען וויר זונליך דיא
צווייטע סעקיאָ אלס פֿיר דען 6. דעצעמבער
ליפעדען יאָהרעס איינכער פֿען.
דענען וויר אַרבינענס אין אַנווערע קאַזיער-
ליכען אונד קאַנליכען גנאדע ווערען נעוואָנען
בלייבען.

ניעבען צו וויען און 4. דעצעמבער 1892.
פֿראַנץ יאָזעף מ. פ.

אַלעקסאַנדער וועקערעל פֿון מיניסטע-
(פֿראַנקרייך) האָט ווערען אים מיניסטע-
ריאַום. נאָך דער אַבדאַקונג דעם פֿריהערען מיני-
סטעריאַום לוב עה האָט עס לאַנגע אים איינע
וואָכע נעווערעט. ביז אַיזש מיניסטעריאַום צו
שאַנדע קאַממען קאַנגעט. ברייט דער איינע-
ליך דאָס קאַבינעט לובע צום שטורצע נעבאַכט
האַט. באַכטע צוויימאַל פֿערגעבליך דען פֿערוואַ-
דיא שפּיטע דער פֿראַנצויזשען רעגירונג צו טרע-
טען. אַרץ אַנדערע הטרפֿאַראַגענדע פֿאַליטיקער
וואַרדען פֿאַם פֿראַזיערעטען קאַרנאַה מיט דער
קאַבינעטס-בילדונג בעטורש וועלכע אַבער נור

דיעזענען הערען אַפּגעגעבען. דיעזען פֿאַר-
טעריאַן און 1. דעצעמבער צו ענדע נינג ווערען אים
ענייערונג דעזעלען ערוכט. דאָמיט קיינע אַנטערביענונג אין
דער צווערונג דעם בלאַטשעס אן אַהרע אַרעסטע אינזשע-
וויר מאַכען דיא נעגערען הערען אַפּגעגעבען. דער
דען פֿאַרמערזאַפּן צו ענדע אַיזש. זאָוואַ דיא ניא
אינזשעמערען פֿאַרמערזאַפּטען דאַרף אַפּפּע-
זאָס. דאָס אַיזש דער איינצאַהלונג און אַפּפּאַרע-
אַנדורק קרישענען האַבאַנעטעסאַטע ערזאַהלונג
פֿאַרמערזאַפּט אונד יודען אונד דען אַפּפּאַנע דער
בייען פֿעלדען ערזאַהלונגען פֿאַן אונס בענאַשער-
כען קאַנגען אַרץ פֿעלדאַנגען ווערען דיעזע פֿאַמאַנע
יעדעס ביא איינצאַהלונג דער פֿאַרמערזאַפּט זאָפֿאַרט
צויעשיקט.

צור לאַגע אים אַנטערן.

— שלום אונד ערפֿאַפּטען דעם פֿאַרלאַגעטעס. —
וויך אללערהאַכסטעס האַנדשרייבען
דעם קאַנאַס וועלכעס וויר ווייטער דעם פֿאַר-
פֿענטליכען וואַרדע דיא ערשטע סעקיאָ דעם אונ-
נאַרשישען רייכטאָמען נעקאַפּטען אונד דיא צווייטע
סעקיאָ זאָפֿאַרט ערפֿאַפּטען. עס אַיזש דאָס נור
פֿאַרמאַכע. וועלכע דאָזי דיעזע דיא פֿאַרלאַגעטעס-
פֿעריאַרען אַבערזענען.

דער אונגאַרישער רייכטאָמט בענינגט
נח דען צווייטען אַבשניט זיינער זישצונגען. דיא
ערשטע סעקיאָ דיעזעס רייכטאָמען האָט דעם
לאנגע ניכט פֿעלע טיטען געבאַכט. דענען דער
נאַכטע טייל דער בערמאָרונגס-צייט וואַרדע מיט
קיערען רעדען פֿערידיעט. דיא צו ניכטע ער-
שפּעריליכעס פֿערטען. דיא אַפּפּאַרטישען אַיזש
פֿייריך דער מיינונג. דאָס היעזע קיערען פֿאַן טראַק-
עס ערפֿאַלגע וואַרען. וועגן זיא נור דאָס איינע
נאַרשישע אונד דעם מיניסטעריום סאַפֿאַרי דער
זאַרשישע ערשטע אַהרע. אַבער זיא האָט אַ נליך
ביים רעגירונגס-אַנטרישטע דעם קאַבינעטס ווע-
כער ערלע דיעזעלען נעמייערשיש צום עווענען קאַב-
פּפּע נעזעמיש. און וועלכעס יעדאַך הויךדיא ערפֿאַ-
רונגען דער אַפּפּאַרטישען פֿירדער. קאַרל אַטוואַל
אונד נראַף אַפּפּאַרטישען נליקליכערווע אַיזש וואַ-
שטלשטאַנד איינזשטערען אַיזש האַפּטען וויר.
דאָס היעזע שטלשטאַנד אַיזש פֿערידער זיין ווירד.
דאָמיט דער רייכטאָמען ערליך איימאַל דאָזי אַפּפּאַר-
אַרץ עשוואַס פֿיר דאָס וואָרל דעם לאַנדעס צו שטוק-
אונגעבאָטע דעם העפּטאָנען ווירדעשטאַנ-
דעם דער מיטליכקייט אונד אַהרע צוואַרליכע
אַנאַהגעטאַפּט. שיינט דאָס מיניסטעריאַום ווע-
כער ערלע צור וויכפֿירונג דער פֿאַן אַיזש אַנעקע-
נעמען דער עפֿאַרטישען פֿעסט ענטשלאַסען צו זיין. אַדער
רעגירונג נאַהעשטערהנדע קרייזע פֿעריזענען פֿאַר-
נענדעם: דער נעזעצטעמיטוואָרף בערעפּענדי דיא
רעזיעפֿירונג דער יידישען רעליגיאָן פֿעריזענען
זיא פֿאַרלאַסאַנדיג פֿאַרמערזאַפּטען קרייזע פֿעריזענען: דיא פֿאַר-
לאַגען בערעפּענען דיא רעליגיאָנס פֿעריזענען
אונד זיא פֿירונג דער מאַשריק ערליכער בע-
זירען נור מערד אַיזער ענדלשטאָנען רעוויזיאָן

דער איינציגער מאַכער וואָרט אַבער ביער-פאַ-
אונד דאָס יעדעס ניכט ניין וואָרטאָס דער פאַ-
מער אבער וואָלט דער טויפֿע זיינער מאַכער
ניכט ביישטימען.

אנדאָגליך נישט אונד אַפּעריוואַלינג זיינער פער-
וואַנדשאַפֿט נענטנאָכער. איר ארמען פּערוואַנדטן
מיטברויכען גראַסענשטילס דיעזע נישט. דא וואַר-
מאָן איין בערוואַמער מאָן וואַר מעלדעטען זיך
בייא אירן פּערוואַנדטע פּאָן נאָך אונד פּערן, דא
אין זעהר פּרייַליכען ברויען זיינע מאַכערעלע
הילפע אונד זיינען גראַסען אינפּלּאָס און אַנשפּרוד
האַמען, מיט גראַסען געוולד נאַטורלע וואַרמאָן
דיא נענויע ארדעסע דיעזע פּערוואַנדטען, דא
אירע מאַכערעלע שרייען, זאָגאָן בעדרטע
ער יעדען איינזעלנען מיט איינעם ברויען, וואָרן
ער אירן אום דא איינעוואַנד דער פּאַמאַראַפּיע
ערוכטע, דא פּאַמאַראַפּיע וואָרען אַמאָלס פּיעל
בעשאַפּטיגט אונד באלד ערנאָן זיך איינע פּלּוטה
פּאַמאַראַפּיע איבער דען אַבערדיגעטען דער
ברויכעמער לעאָפּאַלדשטאַרט, אלס פּאָן איינע
גראַסע פּאַרשאַט-זאַממלונג ביוואַמטען וואַר, ליעסע
וואַרמאָן דא פּאַמאַראַפּיע און איינעם רייזע-
אלבום נאָמן אַרדענטליך דער רייזע נאָך אונטער-
בריינגען, דאן איבערנאָם ער דאס אַלבום זיינעם
בעדינטען מיט פּאַלענדיגען וואָרטען: זיעדען זיא
זיך נענויא דיעזע זעלבער און וועגן איינער פּאָן
דיעזען מענשען זיך בייא מיר מעלדען זאָלען.
לאַסען זיא איהן ניכט פּאַר" אלס דא
גראַסע משפּחה זאָן אים וואַרמאָנשען הויזע
פּאַרשאַפּט, וואַנדערטע זיך ניכט וועגן דארי-
בער, דאס מאן איז צו איהרע פּערוואַנדטען, דער
זאָגאַר זאָ פּרייַנליך וואַר, פּאָן יעדעס איינזעלנען
דיא פּאַמאַראַפּיע צום אַנדערען צו פּערלאַנגען.
ניכט פּאַרשאַפּט - פּאַלענדיגען שפּרוד פּלּוטה
וואַרמאָן זיינען בעקאַנטען אַלס פּאַרזואַגען:
דייא זיינע וינד עס דא יעדער ניר זיינען קינדער
פּאן ליעבע מרום: ערשטענס וועגן איין וינד זיך מיר-
צו לאַסען: צווייטענס וועגן איין ברויערליכער זיך
אדערן לאַסען: דריטענס וועגן איין וויטווער ווע-
דער הייראַטשען. פּען בעקאַנטליך וואַר וואַרמאָן
דיעזען דייא פּערוואַנדטען זיעדען שטאַרק איינ-
זעמט. פּיער יאָרע נאָך זיינער פּערדייאַטורע
וואַר ער וויטווער געוואָרען אונד ער האָט זיך גע-
מאַלט וועדער פּערדייאַטשען. ער וואַר איין ביר-
זערליכער פּאָן גראַסען רייכטוים אונד איינפּלּאָס,
מאַרשאַפּטעס האָט ער זיך געמאַלט אום איינעם מיר-
מעל בעוואַרבען, ער וואַר זיך אונד מוסטע זיך
וועגען זיינער פּאַנעפּאַיאַ זיעדען עס אַנטשימעטען
איטאַליאַ דעוילדערען: ער האַמטע ליכט מיניסטער
וועדען קאַנגען אבער ער וואָלטע דעם גלויבען
זיינער פּאַמער ניכט אַנטוואַרען וועדער, זיא מאַן ער
צאָלט זאָגאַר דאס זיך איין גראַף אום דא האַנד

דערמאָנען זיינער בעסטען פּרייַנשאַפּטליכען גע-
זינגנען פּיר זאָ האָב-ענטוויקעלטע אונטאַרישע
גאַנצן אונד גענומען דא שטודענטען איינער
דער פּרייַהייט אונד דעם פּאַרשטימט צו הילדענען
אונד ערזעלבען אירן אין אירער קעמפּען לויט-
באָן מרייא בלייבען צו וואָלען.
(צווייא דעפּוטיטירטע - וואַר הילען
אין בורא פּעס. מ.) אויסער דער אַבערדיגעטע-
וואַרל אים, פּעצירקע לעאָפּאַלדשטאַרט און שטעל-
לע וועלע פּעצירקענען מרייא וואַרמאָן און
פּינדעט דעמנאַכט אירן אום הויפטשאַדטישען.
פּעצירקע (טהעויעזשטאַרט) דא וואַר איינעם
דעפּוטיטירטע און שטעללע דעם זיינען גראַסען ווילס
אַנדראַשי שטאַמט, דיעזער איזט נאַמליך צום
שטאַמט-פּעצירקע איר אום מיניסטעריאַום דעם אי-
נערן פּאַנאַט וואָרען ווערשאַלע ער זיין אַבע-
אַנדעגעטע-גמאַנאַט שטענדיגעטען פּאַנאַט האָט.
(דיא הילדע דעם הויפטער ראַבב-
נערס) הרב נאָמן מריא וואַל צני ראָטה זצ"ל
פּאַנאַט אום פּערנאַנגען דאַננערשאַט אונטער אונ-
געוואַנדלעכער טהיילנאַרמע שטאַמט, דא צאָרל
דער פּאָן נאָך אונד פּערן הערביגעקאַממענען מיר-
האַפּטעס ווירד אירן פּיערמיוזיק אַנגעבערען.
האַפּטעס הילדענען הרבנים הגאונים דקק בערענטאַט,
מ-מיטעס ראַפּערט האַלמי ה-מאַר, מעשע דע-
רעץן איהר-דאָרף און זיא אללע מספּידי-ה-
בען און ערשטערדיגען וואָרען דעם גראַסען פּער-
ליכט הערפּאַר, דען דאס שטענדיגעליכע וועדערמיר
זיך דאס אַבלעכען דיעזעס נאָמן זיךק ערלשטען
האַט.

(אויס דעם לעבען מאַריא וואַר-
מאַן) וועדען פּיעלע הייטערע אונד בעסטע
צויע רעזאַלען, איינע אונטאַרישע וועלכע
לעזען וויר פּאַלענדיגעס איבער וואַרמאָן: דיעזער
אויסגעצייכענטע גענומען פּערשטאַרבענע מאָן
וואַר ביא זיינער גענומען קאַרדעקשטייט, און גע-
פּוילט-זאָכען איר וועגן וויר, ער פּאַנע עס נאַמיר-
ליך, וואס דאָן אירן נאַמירליך איזט, דאס עס זיעד
רייכע אונד זיעד ארמע ליכט ניכט, ער וואַר דער
מינינג דאס דיעזע איינמיליונגען מיט אונד איר דער
אַרדונג זיא, צווישען זיינען מיליאָנען בראַך ער
ניכט אין פּערנענליכע שטראַנען אים וועגן ער זיך
דאָרן עראַנגעליכע דאס פּאָן זיינעם פּאַלאַסט-
אין פּעטצען הילדעלע ארמע עס פּאַרשאַט געשע-
טעלט וועדער, ניכט איינמיליונגען דאס דען וועגן
אַללעמיינ פּערברייטעט אַנבעטונג דער משפּחה!
וואַר ביא וואַרמאָן צו פּיענען, דעם ווער זיא
ער רייך אַדער ארם - איזט געוואָנדלעך איבערדאָס

פּאַרזואַגען זיינען בעקאַנטען אַלס פּאַרזואַגען:
דייא זיינע וינד עס דא יעדער ניר זיינען קינדער
פּאן ליעבע מרום: ערשטענס וועגן איין וינד זיך מיר-
צו לאַסען: צווייטענס וועגן איין ברויערליכער זיך
אדערן לאַסען: דריטענס וועגן איין וויטווער ווע-
דער הייראַטשען. פּען בעקאַנטליך וואַר וואַרמאָן
דיעזען דייא פּערוואַנדטען זיעדען שטאַרק איינ-
זעמט. פּיער יאָרע נאָך זיינער פּערדייאַטורע
וואַר ער וויטווער געוואָרען אונד ער האָט זיך גע-
מאַלט וועדער פּערדייאַטשען. ער וואַר איין ביר-
זערליכער פּאָן גראַסען רייכטוים אונד איינפּלּאָס,
מאַרשאַפּטעס האָט ער זיך געמאַלט אום איינעם מיר-
מעל בעוואַרבען, ער וואַר זיך אונד מוסטע זיך
וועגען זיינער פּאַנעפּאַיאַ זיעדען עס אַנטשימעטען
איטאַליאַ דעוילדערען: ער האַמטע ליכט מיניסטער
וועדען קאַנגען אבער ער וואָלטע דעם גלויבען
זיינער פּאַמער ניכט אַנטוואַרען וועדער, זיא מאַן ער
צאָלט זאָגאַר דאס זיך איין גראַף אום דא האַנד

פּאַרזואַגען זיינען בעקאַנטען אַלס פּאַרזואַגען:

דייא זיינע וינד עס דא יעדער ניר זיינען קינדער
פּאן ליעבע מרום: ערשטענס וועגן איין וינד זיך מיר-
צו לאַסען: צווייטענס וועגן איין ברויערליכער זיך
אדערן לאַסען: דריטענס וועגן איין וויטווער ווע-
דער הייראַטשען. פּען בעקאַנטליך וואַר וואַרמאָן
דיעזען דייא פּערוואַנדטען זיעדען שטאַרק איינ-
זעמט. פּיער יאָרע נאָך זיינער פּערדייאַטורע
וואַר ער וויטווער געוואָרען אונד ער האָט זיך גע-
מאַלט וועדער פּערדייאַטשען. ער וואַר איין ביר-
זערליכער פּאָן גראַסען רייכטוים אונד איינפּלּאָס,
מאַרשאַפּטעס האָט ער זיך געמאַלט אום איינעם מיר-
מעל בעוואַרבען, ער וואַר זיך אונד מוסטע זיך
וועגען זיינער פּאַנעפּאַיאַ זיעדען עס אַנטשימעטען
איטאַליאַ דעוילדערען: ער האַמטע ליכט מיניסטער
וועדען קאַנגען אבער ער וואָלטע דעם גלויבען
זיינער פּאַמער ניכט אַנטוואַרען וועדער, זיא מאַן ער
צאָלט זאָגאַר דאס זיך איין גראַף אום דא האַנד

דער איינציגער מאַכער וואָרט אַבער ביער-פאַ-
אונד דאָס יעדעס ניכט ניין וואָרטאָס דער פאַ-
מער אבער וואָלט דער טויפֿע זיינער מאַכער
ניכט ביישטימען.
(בעקליידינג ארמע פּער קינדער.) אין
דער איראָפּעאישען שולע צו ליפּסטי-ס-ט-
מיקלאָש וואַרען פּאַריזע וואָכען וואַר אַלילאַר-
ליך, דא ארמען קינדער דיעזער שולע, זאָוויא דיע-
זענען דער פּאַרשאַפּטע. פּאַלאַס-אונד בירנער-שולע-
אין אַנוועזענדייט דער שול-קאַממיטאַט אונד איינעם
פּאַריזענען פּובליקום מיט וואַרען זיינער-
קליידער פּערזעהען.

פּאַן איינעם רייטוועללען מאַרדען
שפּראַך מאן יעדער טאנע זיעד לעבנדיג און
קלויזע בירנען, אַנלאַס היצע נאָך דער אומ-
שטאַנד דאס דער בעצירקע-הויפטמאַן וויליאם פ-
ליפּסי איינען ארמען פּאַלנשען וועגן נאַמעס
עלאַס פּעלערה אונטער דעם פּערדאַמט פּער-
האַפּטען ליעם, ער האָבע איין קליינעס מאַרדען-ויר-
בען וואָלען, דאס פּערדאַמטע און דען געזעצט
פּאַלנש-שכטען דאס אַנוועזענע גערעדע פּאַם פּער-
זיך איינעם רייטוועללען מאַרדען, פּעלערה מוסטע
אבער זאָפּאַרט און פּרייַהייט געזעצט
וועדער, דען עס שטעללע זיך הערומ, דאס דאס
קליינע מאַרדען בלאָם פּאַר דעם פּאַלנשען וועגן
ערשאַקען זיא אונד זיך דעשאַלכ שיינענדי גע-
פּליכטעס האָבע, איין קלויזענבורג הערשט גראַסע
ענטוויקעלונג איבער דאס אונבעדאַמטע פּאַריזענען
דעם בעצירקע-הויפטמאַנעס.

אַנטשימעט אַהלוואַרדט אַלס
רייכטאַט אַנטוויקעלונג פּאַר נעריכט שטעט
אונד זיינער בעשטאַרענע וועגען פּעלימיונגען דער
זיישען וואַפּענערבאָרן לאָזען אונד מערערע
אַנטשימעטען פּרייַנען און וואַהלדיקער
אַרנסוואַלדע אין זייכטמאַן קאַרידורס, דעם
האַט אירן ליידער דא אַויסזוכט געוואַהלט צו הער-
דען, זיא זאָגאַר רעגיראַטורע פּערטער פּערטער
פּיר זיינע וואַלדע אַנטוויקעלונג, מירייע אבער
וואַר! (זיעה טעלעגראַמען.)

איינע פּאַרזואַגען אַנטשימעטען
און זיך און צווקונפֿט, וועגן נאַמליך אַנטשימעטען
אַהלוואַרדט צום אַבערדיגעטען געוואַהלט
וועדען זאָלעטע - אום דייטשען רייכטמאַנע ער-
איינען קאַנגען שילדערט איין פּאַנאַפּוטיער
בלאַטט וואַר פּאַלנש פּראָזאָווערען, דער אַב-
געאַרדעטע אַהלוואַרדט האָט דאס וואָרט.

20. קאַפּיטעל: מאַריא אים קאַמפּעס מיט זיך זעלבסט
נעשו, בעפאַד זיך בעייטש דייא טאנע אים הויזע
זיא אַרמיט אַרמיט און געוועללשעפּט מאַריא.
דיא נאַכפּאַרשטענען ווילדע זען פּאַרשאַפּטע
מיט הילפע דעם פּאַליטישעס געזעצער אַנטשעלעט
האַפּטען צו קיינעם רעזולטאַטע געפּוילט.
הער פּאַן געזעצער האַמטע זיך אין אַלדע אילע אין
דאס וויר בראַן קאַפּעס ווילדע פּענינגס אום דאָס נאָ-
פּאַרשטענען אַנטשעלעט, וועלכעפּעשטאַנדליך אַנע דען
געזעצער עפּאַל.
דער נאָמן וואַר אירן דען פּאַן קראַק אונד זיע
לישע קאַנגען דעם פּאַליטישע קיינע אַויסזוכט נעכט;
פּאַן מאַריא וואַר קיינע שיש צו ענטוועקען.
דאס פּערוואַנדען דער פּרינצעסן האַמטע נאַפּוילך
אין דער פּעטערסבורגע געוועללשעפּט אַנטוועקען אַפּוועהען
ערישט.
אום שפּאַך פּאַן ניכט אַנדערעס, אַלס פּאַן דיענע
ערייאַנט.
דען צייטונגען וואַר יעדאָן פּאַן אַלדע-האַפּטע
שטעללע פּערישטען וואָרען, איבער דיענע אַנטוועקענדייט
עטוואס צו ברינגען.
נור דער ליפּלאַנד-קיינע געשרייע זיך, אַנע נאַמע-
גענגט איר געשיכטע דעם פּערוואַנדענעם צו בערידערן; דיענע
זייטונג שפּראַך פּאַן בעשו אַל דער, בייא איינעם רעיסע
ווינדעמאַנען דעם רייכעס, פּאַנענעס קיין נאַמען אין דעם
אַרטיקלע גענאַמע וואַר, וואַרדער דער רעזאַקער דיענע
בלאַטטעס אין אַלדע דיענער נאַריכט אַנע פּעריאָד צו
פּערישקען נאָך זיכטיגן פּעריאָדישעס, וואַרשא, פּאַלנש.

פּאַרזואַגען זיינען בעקאַנטען אַלס פּאַרזואַגען:

דייא זיינע וינד עס דא יעדער ניר זיינען קינדער
פּאן ליעבע מרום: ערשטענס וועגן איין וינד זיך מיר-
צו לאַסען: צווייטענס וועגן איין ברויערליכער זיך
אדערן לאַסען: דריטענס וועגן איין וויטווער ווע-
דער הייראַטשען. פּען בעקאַנטליך וואַר וואַרמאָן
דיעזען דייא פּערוואַנדטען זיעדען שטאַרק איינ-
זעמט. פּיער יאָרע נאָך זיינער פּערדייאַטורע
וואַר ער וויטווער געוואָרען אונד ער האָט זיך גע-
מאַלט וועדער פּערדייאַטשען. ער וואַר איין ביר-
זערליכער פּאָן גראַסען רייכטוים אונד איינפּלּאָס,
מאַרשאַפּטעס האָט ער זיך געמאַלט אום איינעם מיר-
מעל בעוואַרבען, ער וואַר זיך אונד מוסטע זיך
וועגען זיינער פּאַנעפּאַיאַ זיעדען עס אַנטשימעטען
איטאַליאַ דעוילדערען: ער האַמטע ליכט מיניסטער
וועדען קאַנגען אבער ער וואָלטע דעם גלויבען
זיינער פּאַמער ניכט אַנטוואַרען וועדער, זיא מאַן ער
צאָלט זאָגאַר דאס זיך איין גראַף אום דא האַנד

21. קאַפּיטעל: מאַריא אים קאַמפּעס מיט זיך זעלבסט
נעשו, בעפאַד זיך בעייטש דייא טאנע אים הויזע
זיא אַרמיט אַרמיט און געוועללשעפּט מאַריא.
דיא נאַכפּאַרשטענען ווילדע זען פּאַרשאַפּטע
מיט הילפע דעם פּאַליטישעס געזעצער אַנטשעלעט
האַפּטען צו קיינעם רעזולטאַטע געפּוילט.
הער פּאַן געזעצער האַמטע זיך אין אַלדע אילע אין
דאס וויר בראַן קאַפּעס ווילדע פּענינגס אום דאָס נאָ-
פּאַרשטענען אַנטשעלעט, וועלכעפּעשטאַנדליך אַנע דען
געזעצער עפּאַל.
דער נאָמן וואַר אירן דען פּאַן קראַק אונד זיע
לישע קאַנגען דעם פּאַליטישע קיינע אַויסזוכט נעכט;
פּאַן מאַריא וואַר קיינע שיש צו ענטוועקען.
דאס פּערוואַנדען דער פּרינצעסן האַמטע נאַפּוילך
אין דער פּעטערסבורגע געוועללשעפּט אַנטוועקען אַפּוועהען
ערישט.
אום שפּאַך פּאַן ניכט אַנדערעס, אַלס פּאַן דיענע
ערייאַנט.
דען צייטונגען וואַר יעדאָן פּאַן אַלדע-האַפּטע
שטעללע פּערישטען וואָרען, איבער דיענע אַנטוועקענדייט
עטוואס צו ברינגען.
נור דער ליפּלאַנד-קיינע געשרייע זיך, אַנע נאַמע-
גענגט איר געשיכטע דעם פּערוואַנדענעם צו בערידערן; דיענע
זייטונג שפּראַך פּאַן בעשו אַל דער, בייא איינעם רעיסע
ווינדעמאַנען דעם רייכעס, פּאַנענעס קיין נאַמען אין דעם
אַרטיקלע גענאַמע וואַר, וואַרדער דער רעזאַקער דיענע
בלאַטטעס אין אַלדע דיענער נאַריכט אַנע פּעריאָד צו
פּערישקען נאָך זיכטיגן פּעריאָדישעס, וואַרשא, פּאַלנש.

אייגענע רעדע.

בית יום ו' עיקש ויצא הרבני לפיך ניעפעסט יע"א. שלום וברכה לכבוד הרבני המופלג וכו' משה משה דאָרגינשוש נ"י כותב מ"ע פֿאַלקסבלאט בער פּעסט יע"א.

בגומ' 189 של מ"ע יודי פֿאַלקסבלאט ר"ה תפלת דוד ויצא מקורות לבו של יודי הרבני מורה דוד בומאָן ו"ה זומאָנען בער זאמבעק יע"א ופסיל תחינתו לפני נאנני זמנינו יודי שיכנסו דבריו באנשים לתורת דעתם הרמה בענין החזן אשר אין קולו קול ענק וכד' ועד עכש' היותו יושב ומצפה - ואין קול קאָן עונה ופעטע ונימוקם אתם ואחד אני יודע ודי להכינא ברימזא: היותו כי אנכי מוכר הרשב"ת את דוד קאָן מעשה ודוד לכול דרבי משביל לברך בדרך התורה הריארה יגע ויצא כיו מרתו בבית מדרשו של החזן הצדיק אבדוקי אָרטה' בער קראָעל יע"א אשר ע"כ לא אוכל לעצור כמילין ואם כי קטן שילא אנכי נגד מלכים אדרי ולא אהיה כי לא אימא שילא חתא רק אומר נתיי ספר ונתיי מה שכתוב בספר הקדוש "קב הישר" וכו' כפי א' צעריכון להזיח את חני הארץ על פי הירוב של מוקדקין בדרמתי קולם אל הנינו ואין כוונתם כלל אל ההפלה רק כוונתם להפאיר בקולם ומקום עוקר שיר ושכל להקב"ה מכליען הווספין. (וכאשר אני שמעתי באזורים קדיש לאחד התפלה הוספין ומכליען אותיות הקדושות של ויגדל התקדש משמ"י רבא ואוי לאונים שכך שומעות) ולחזנים כאלה אין תקומה לעתיד (רא' אין להם תקומה לעתיד כשותקים במרהר רחל ורח הומואה אעבר מן הארץ, אולם לע"ע בערה ישר להם תקומה כי האמת בערות הושקך ונותרו) יפ"ח בארץ בלבנות סוף היתב חזן לחרות כי החרוץ דומה ללבוש לפני העמוד בכונה שלימה יודי כארז בלבנות ישנה לעתיד ע"כ המורה יע"ש.

והיגו אחד קדוש מברך האזן הקדוש בעל תבואות שור ומאריך בעניני זמני זמנינו עינין מה שכתב על הדרשת הכזיל היה דף מ"ז ע"כ נתנה עלי בקולה ותי' זה ש"י שמואל כהנין - ונזכיר ואל קם דבריו הקדושים כי מצוה לספר בננוהן דין של עומד לפני העמוד ובבת ראש' לאחריו מוזקך ומלפניו היה עמל ודל שקר. מורה אפיה להמשהו כדי להיות בנים אל פנים מוקדק. במוח שערבו זה ויבאו לו נדבה מוקדק בבוך, ומאשים דברי' דויל ראי' לכל אשר ודא' ד' בלבנו (ה"ל כל איש ולא דווקא רב אביד) היותו אז חבו שופר וכל אשר בכחו ויע"ש ד' לבשר מוצא זה שמואל ולשומעם וינעם וכו' ד' יחתו מריכוו עליו בשמים ידעם ועליון יתן קולו אשרי כל הויכ' לו - ע"כ השחור יע"ש - הוציא לנו מזה כל האומר דוד המא אינו אלא מועה - ואם חזן

כזה הוא גם ושושט ובודק הלא ראה מה שכתב בשמלה חדשה סימן א' סעף ז' וזיל וכל שושת שאינו נודע במירות הראויים לשושת הרי הוא וכו' ואין מספקין בידו לעשות תשובה כעל יודי שנוכה לתשובה שלימה במהרה ונראה בשו"ד את שיבת ציון בקרב כעתירת המצפה ומיידה להרמת קין ישראל במהרה ואנחנו בכללם משה צבי פ"מ הרב דקול אָרטה' מה הנ"ל.

בעיתא א' ל"ס קה נא את ברכתי הרבני לפיך. ברכת שמים מעל תפארת ראש יודי האזן הנכבד. מושך בשבט סופר, נתן אמרי שפ"ה, כישת מיה משה דאָרגינשוש נ"י המה"ל יודי פֿאַלקסבלאט בער פּעסט יע"א בודאפעסט יע"א!

אם נא מצאנו חן בעיניו, יאבה נא בטובו לפרסם דברים האלה בשער-בת רבים, ואני אקדמה פניו בתורה רבה, ומובטחתי שגם כל אורה תורה וטוהרי תרשי יודו לארוננו הסודי, על כל מצויכ' דלתות מכחייע' שלו לדרים הנוגעים להרמת קין תרחיק ומשמש את הרב שלא ע"כ לקבל פרס.

הנה כבר ערכתי מכתב נלוו, בעלה הנספחת ליד פֿאַלקסבל נומר 118, לזרו הבקיעב אלוס' לומדי תורה רבני ארצנו היודי, לחתום על מכחייע' ת"ל ת"ל פ"ר"ת' אשר יעקב אהרן הכהן, היה יודי דרב החרוף ובקי מרה דוד צבי כ"ן קאטצבורג נ"י בקי וראש צ"ע יע"ו. מכחייע' הלו יקח מלא חפני שאלות והשבות לדין אפוליליס שונים בנספח מגדולי ארץ וישובי על מין משובי מלחמה שערה. הדינים לפני קראוי להשיב נפש ועינים להאירה, מי לב לא ימלא רגש שמחה בהרות הלל לה, בראותו כי עוד לא אלמן ישראל, עוד ירשי יעקב יצין ופרחו ישראל, אלו ת"ח שבכבל שעושין יצין ופרחים לתורה (שבת קמ"ב ב') עוד נמצא בחיניו, בעלי תרסין במשנה ונמא' במשדשים אומת התלמוד בועת אפס ומלאו פני תכל תנובה.

ואמרתו אנו כלבי, אך יצא יצא מכתבי לאור והנה ויחרו אלו הממונים ויבער קיעב כאש להבה שאלתה יודי לכוין ולהחזיק מכה ע' הלו, אשר תעודתו להגדיל תורה ולהאירה, ולהראות את יפי כי טובת מראה הוא, ואם על מכתבייע' המברכים אשודותאמינת ומאבות, מיהרנו בני מעינו לשקול כסף החתימה, שקל כסף עובר לסוחר, על אחת כמה וכמה יחלצו חושים לצאת לעזרת ה' בכבורים, להחזיק מכחייע' המשיט לנו פעמים בחדש חודשי תורה ישרים משמחי לב ועומים כצפיותי ברכש.

אך מה נכונה תחלתו, בהרעתו לי כי עוד לא היגע מספר החתומים למספר מאה, והכנסות הרע-דאָקטין עוד מעט מעט המה - על כן אמרת, אל תהיה בארץ, כי הרפה שברה לבי בזכרי, עד כמה חוללה הפארתה ונפלה גורה, ארוח לא מכחייע' כזה לא יוכל להתקיים ולעמוד בארצנו, ברוח ולא בצמצום כח ולא בצבעי, ומכחייע' בלשונות העמים שיום נטעם ישננו, כיום הבראם ידיו קרן, יצאו ציין ויהיו פודה.

לואת ארימה קרלי ואקרא אל נדיבי עם אלפי אברם שניה, אתם שלומי אמוני ישראל, הדבקים בתי אלקיכם, הראוי חובתכם למקום ולתורה, בהביאכם את תרבות ה' כסף וזהב לבנות את מכחייע' ת"ל תלפיות' ולשומי תהלה בארץ, ונחשב לכם תרומתכם כזון מן הגורן ובמלאה מן הקבר, וחי יבדך אלהם בכל הטוב אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת, כנפשיכם הקדושה ונפש יודים הצעיר באלפי ישראל' שה אחד מן הצאן מן המארים.

נרשח חיק ש"ט ע"ר אבדוקי מ-לודאש והגדיל יצו.

מ"ה אָרעה'ל פיו כסלו הרבני לפיך יע"א. שלום לירידי המה"ל מ"ע יודי פֿאַלקסבלאט מיה משה דאָרגינשוש נ"י בער בודאפעסט.

הנה קראתי במכ"ע "Neues Pester Journal" כי יש לו עמלונ אלומוני פּרעסס-פּרעססעס, אולם עתה היעניני מכ"ע האחד והדתי בתוכו את הענין וקבלתי גם כי ממנו מתכתב אשר בו כותב כי אם אשלה לו כסף תתימה עם האודרעסס-שליפיע' אז ישלח לי כהנה את העלה עד תום היתמית על מכ"ע אשר תהם אני עליו עד עתה! א"ר ר"מ ש"י נכ"ל ר"ע ה' אשר אמרה תורתנו הקדושה הנני קראי לו! בעוד אשר הוא קרא בע"ה הארץ אלקים וישראל' כנלוך האחרון במכתב בע"ה הוא עשה מעשה נבלה כזאת! ואל מע"ה הנני אומר, אל תראה ואל תחתי' והנני מבקש מאתו להודיעני במכ"ע תורה אל כל ונתחת אודות המושפט הזה אשר מאד תאוה נפשי לדעת.

כ"ד המכבדו ומוקדו ומצפה לתשובתו חיים נרשח הכהן נאָשט' ד' ע"ר.

קנודייט, אנד אך וואו ענפאלטן ביא אהר, אלס ווא דאס אנגליק בעשרה, נען ווילל און און נלויבן, דאס אהר ניכט דען שיעפעטע ענדערלעך יודי, און בענייעלע, דאס און רישטיג ידען ערדע ניכט און ענטווידיגען קאָן, און ד' מיט דעם ווילאָגעטען ענדערלעך צו ערבינדען, אהר און צווייפלע ניכט, דאס אהר הרסה אנטער דעם אנשין איינע נעוואל-אָטן ענטפערונג נעקעסע אהר, פּעישטיגע און און ערניכט און זיני דער פּייא, אהר טאָנען ווערען איינע שפּאַרע אונס אָפּשען שטענען, און איז עס דאָך, ניכט ווארע?

דער רישטיג שייטש און אנהויבען בעווענונג אומהיי, ער שיען מיט ד'ן צו קאמפּעטן, דאָך נאך איינע קריגען בעדערעקען טראַט ער פאַר דיא אַלעטע הין, אַד נעכט און ניכט פּייא, אַנטע ער פּאַסט; ניכט הרסה, און דער און אָטן ניכט מער, שיענען ווילל ניכט און, און פּאַן ענדא-הווען קאַנטע, שאהרעט מיך ניכט און אן! האָרעט! דער פּאַפּאַל, דער און און מינע אהר, נאכ, און מיר ער-ווישט, אהר שיענען מיר איינע פּעישטאַרענע פּייא, אהר ליבעט הרסה, אהר ווערעט עס אס בעסטען פּעישטיגען, דיא ער דעם צו בעווענען, וואס אהר אנגליק און נליקען פּערהאנדלען קאָן, אהר יודי פּעישט, אהר אָטן וואנען ניכט האָרען קאָן, אהר און פּעישטיגען, דען דעקען שיענען און אָטן מיר פּיר איינע פּעישטיגענדיש, וואס און אָלעטע אָרען און אָרען? פּעישטיגען מיסס אהר עס, און ערפּאַרעט עס עפעס עס אהר, וואס און אָטן; דיא ווען עס פּעישטיגען, אהר הרסה וואָרע עס און, ווען עס מיר ניכט גע-לונגען וואָרע, אהר לעבען צו עקישען, און האַנען דיא דעם נעוויסען פּאַרע ענטישען, אהר פּיר מ'ן, דאמט זא

דאפיר שיינט אהר איין ניכט צו האלפען? ריעף ער, וואָסעס וואָרעט אהר ניכט און עקיק? דאָך וואָהל' שפּאַך זא, ווער ניכט פּירכעטע, שיעען קיינע פּעישטיגען איינעוועג, אונד וואס האַלעטע און פּאַן איין צו עקישען? דאס אהר מיר דאס לעבען ווי בען קאַנטע? נעדימעט עס הין, ווען עס איין נעפּאַלל! אהר האַנט ניכט, ניש אן הרסה עקאנדערלע, אהר שיינעט מיך ניכט, דיא שרעקליכע טראַט דעווער נאכט און איינע ווערען, אהר האַנט איין פּעירעליכעס הוי איבערפּאַללען לאם-סען, און דאס אונטערליקע מאַרען צו דעווען, ניכט איינע זיכערדיש וואו איינע צוועק, אבער דיא אָלעטע און איינע נעוואלען ווין איינע שאַנען וואָרעט ווערען און הרסה ניכט לאַנגען טיישען, נאָך אהר ווא און איינע בענייכונג, דיא דיא פּערהינדערט, אהר זונען צו אפּפּאַלען, צו איבערלענען אונד זוך דאָרען צו עקישען, דאס דיא פּעירעליכע, דענען אהר איין בעדעניש האַנעט, און פּעירעליכען האַנען, דיא שפּאַ-כען עס וויא, דאס אהר דיא עקישען האַנט?

דיא שיינען? ריעף שאַנאַרען, ניכט צו שאַנלעכען טראַט עקישעט און דיא, און בענטשעט נור אהרען בעדעניש צו הרסה ענטפונג, ווען און ווישען מיט און שפּענען מוסס און וויסען, ווען אהר ווין, וויא אהר צו הרסה קאַמט און האַנען און און און וויא וויא ווען, ווערען אהר יודי קיינע ווענען?

ניין, עווערענען ווא בעוואוס; און כן איינע פּיינע בעדעניש, און נאמע און האַנעט, און אונטערשיידען נאמע, דער מיך און ווענען אלס מיין בעדעניש שאַנא איים-צוויינע, דער ניכט דיא מירע איינע פּאַרעטע פּעירעליכע און ליבעט דאס וואָקעיען מאַרען וויא אהרען פּעירעליכען

פאַר 700 אהרעה.

הנסטאָריער דאָסן אויס דעם ענדע דעם צוואַלפטען יאָרהונדערטעס.

(118 פּאַרעטענען.)

וואס וואָללט אהר? שפּעריכעט! וואנעט שאַמאַרן בעדענישעט.

ניכט ווער! עווערענעט האַנא, ערלויבעט מיר, איין אינס צימעט צו בענילטיקן.

דיא וויללעט מיך פּעירעליכען, מינע איינציגע פּיינ-דיין? ריעף הרסה אַנפּטליך.

נור און איין קורצע נעשפּאַר, עווערענעט ינען, און קערע באַר צוויקן.

לאַסט עס ווויקליך איין קורצע נעשפּאַר ווין, וואנעט שאַמאַרן אים פּאַרעטענעט, וואס און איין בעדעניש.

איז עס איין און אהרעוויש ערנסט מיט איינע פּעירעליכען איין יאָסענעס אונד אבדאלס אַנזענעטען? פּאַרעטענעט.

ווער יודי אהר? ריעף ער, דיא מיספּערוואַיש אַנ-בליקקענע.

דיא מירט און וואָלל ניכט צו, וואנען ענטפונגעט דיא האַנט מיר ניכט, מינע פּאַרעט צו בענאפּוואַרען.

נאָכטאלס פּאַרעט און איין, ווער אהר יודי? שפּאַך ער פּעשט.

איינע נעפּאַנענען, עווערענעט ינען.

